

ANALIZA FINANCIARĂ CA METODĂ DE MONITORING ÎN SISTEMUL BANCAR

Olga IVANOV

Catedra Finanțe și Bănci

Enterprise analysis is the strategic part of the bank's monitoring. It includes: developing strategic goals and a strategic plan to get there, understanding and developing the business architecture, selecting the right solution approaches for projects and developing their business cases, and initiating projects and making sure they deliver value to the bank. All of these things are strategic activities that bookend the bank's monitoring.

Conform art.3 lit.f) din Legea instituțiilor financiare, nr.550-XIII din 21.07.1995 [1], prin **bancă** se înțelege „instituție financiară care acceptă de la persoane fizice sau juridice depozite sau echivalente ale acestora, transferabile prin diferite instrumente de plată, și care utilizează aceste mijloace total sau parțial pentru a acorda credite sau a face investiții pe propriul cont și risc”. Această definiție se axează, în principal, pe ideea că băncile reprezintă persoane juridice autorizate, punându-se astfel accentul pe condiția *sine qua non* a autorizării acestora de către Banca Națională a Moldovei, autorizație în a cărei absență băncile nu își pot desfășura activitatea.

O altă definiție a băncii întâlnită în literatura de specialitate, pe care o considerăm și cea mai completă, este cea formulată de profesorul Costin C. Crișescu, conform căreia banca este „o instituție financiară, ale cărei funcții principale sunt: (1) atragerea mijloacelor bănești temporar disponibile ale clienților în conturile deschise acestora; (2) acordarea de credite pe diferite termene; (3) efectuarea de viramente între conturile clienților și de transferuri în conturile deschise la alte bănci; (4) emiterea de instrumente de credit și efectuarea de tranzacții cu asemenea instrumente; (5) vânzarea-cumpărarea de valută și alte operațiuni valutare” [2]. Se observă, astfel, că, pentru a defini băncile, autorul apelează la o enumerare a celor mai importante funcții și categorii de operațiuni caracteristice acestor instituții.

Aceeași modalitate de definire prin enumerare exemplificativă o întâlnim și în lucrări din dreptul francez: „banca este acea instituție publică sau privată care facilitează plățile întreprinderilor și ale particularilor, primește și împrumută fonduri și girează mijloace de plată”, sau în sistemul de drept common-law: „băncile sunt acele organizații care primesc depozite, acordă credite, plătesc cecuri și prestează alte servicii specifice clienților”[4]. Legat de sistemul common-law, trebuie să precizăm că, pentru a fi bancă, o instituție trebuie să îndeplinească cumulativ trei condiții: să încaseze cecuri pentru clienți, să plătească cecurile trase de clienții săi și să țină conturi curente pentru clienții săi.

Înainte de a trece la definirea sistemului bancar, trebuie observată legătura foarte strânsă ce există între aceasta și cea de aparat bancar. La o analiză mai atentă, observăm că, deși se face distincție între sensurile celor două noțiuni, acestea sunt complementare, făcând aproape imposibilă analiza lor separată, prin excluderea din studiu a uneia dintre ele. Această legătură rezultă chiar din definiția dată sistemului bancar, conform căreia acesta reprezintă „ansamblul operațiilor și tranzacțiilor active și pasive efectuate de aparatul bancar”. Aparatul bancar este definit ca fiind „ansamblul diverselor categorii de bănci cu capital autohton sau privat, precum și combinații mixte ale acestora, ce își desfășoară activitatea pe teritoriul unei țări” [2]. Astfel, se poate desprinde concluzia că, în timp ce aparatul bancar reprezintă modul de organizare a băncilor, sistemul bancar se referă la operațiunile realizate de aceste bănci.

Conform opiniilor exprimate în literatura de specialitate, rolul băncilor este, dacă nu unic, cel puțin special, în comparație cu alți agenți economici din sectorul real sau financiar, dezvoltarea bancară asigurând, în ultimă instanță, structura necesară funcționării economiei de piață.

Băncile, datorită „calității lor de intermediar principal în relația economii-investiții, relație hotărâtoare în creșterea economică”, reprezintă o categorie aparte de instituții financiare, care asigură lichiditate și servicii de plăți, formează o modalitate de transmisie a politicii monetare și exercită disciplină financiară asupra debitorilor. Procesul de intermediere bancară influențează în mod decisiv dezvoltarea economică a unei țări prin faptul că băncile mobilizează o resursă deficitară – capitalul – și o alocă imparțial pe baza unei analize riguroase de credit către cele mai sigure și eficiente investiții. În plus, băncile asigură disciplina financiară în cadrul unei economii, întrucât ele trebuie să se asigure că își vor recupera resursele financiare împrumutate, cu un randament adecvat. Prin urmare, băncile vor ierarhiza proiectele de investiții în funcție de randament și

risc și vor monitoriza modul de utilizare a fondurilor împrumutate. Astfel, prin intermediul unei activități eficiente și sănătoase, băncile impun disciplina financiară la scara întregii economii. Toate aceste funcții explică de ce băncile sunt supuse unui grad mai ridicat de reglementare și supraveghere decât în cazul celorlalte instituții din cadrul economiei.

Gradul în care un sistem bancar sprijină dezvoltarea economică a unei țări depinde însă în mare măsură de „starea de sănătate” a acestuia; slăbiciunile sectorului bancar pot compromite funcția lui fundamentală de intermediar financiar, pot afecta eficacitatea politicii monetare stabilite de banca centrală și pot genera importante costuri legate de salvarea băncilor.

În spațiul economic în care activează, întreprinderea trebuie să-și probeze permanent viabilitatea, capacitatea de concurență și adaptare, performanța economico-financiară. Întreprinderea reprezintă o entitate socioeconomică de sine stătătoare, cu o structură proprie delimitată în timp și spațiu. Pentru a fi viabile și pentru a putea desfășura o activitate continuă în mediul lor instituțional, întreprinderile intră în relații de intercondiționare cu factorii existenți în mediul lor ambiant, fiind susținute în demersul economic de clienți, furnizori, forța de muncă, bănci, instituții guvernamentale și bugetare etc., cu intenția declarată să demonstreze că sunt capabile să desfășoare o activitate eficientă.

Problema gestionării și administrării întreprinderii, indiferent de obiectul de activitate și de scopul propus, este complexă. Aprecierea diferențelor de performanță depinde de natura întreprinderii și de sistemul instrumentelor utilizate în gestionarea patrimoniului, ceea ce presupune în mod necesar existența analizei pentru cunoașterea stării economice și financiare a acestora, pe de o parte, iar, pe de altă parte, fundamentarea deciziilor și urmărirea realizării acestora.

Analiza reprezintă o metodă de cercetare care constă în descompunerea sau în desfacerea unui întreg (obiect, fenomen sau proces) în elementele sale componente, procedându-se la identificarea factorilor, cauzelor și condițiilor care l-au generat și, respectiv, influențat.

Analiza economico-financiară reprezintă un ansamblu de concepte, metode, tehnici, procedee și instrumente care asigură tratarea informațiilor interne și externe, în vederea formulării unor aprecieri pertinente referitoare la situația economico-financiară a unui agent economic, la identificarea factorilor, cauzelor și condițiilor care au determinat-o, precum și a rezervelor interne de îmbunătățire a acesteia, din punctul de vedere al utilizării eficiente a resurselor umane, materiale și financiare.

În decursul timpului, elementele definitorii ale cadrului conceptual-metodologic al analizei economico-financiare au cunoscut o evoluție impresionantă, începând cu revoluția industrială până în prezent. „Îmbogățirea” treptată a patrimoniului analizei economico-financiare s-a realizat prin intermediul unor autori de marcă, ca: Charles Babbage, Frederic Taylor, Frank și Lilien Gilbert, H.B. Maynard, Pierre Conso, Gerard Charreux, E. Cohen, Ph. Avare, G. Legros ș.a.

Suportul dezvoltării analizei economico-financiare din ultimele trei decenii l-a constituit activitatea economico-financiară concretă, al cărei principal pivot este întreprinderea.

Băncile sunt o categorie de utilizatori ai informațiilor furnizate de analiza economico-financiară interesată în mod primordial de monitorizarea capacității de plată și de gradul de îndatorare a firmei. Deși sunt țări în care băncile au tendința de a nu juca un rol activ în managementul întreprinderii (de exemplu, Marea Britanie), băncile din Europa Continentală, inclusiv cele din România, „au în mod tradițional un rol proactiv”. Una dintre explicații pentru această diferență provine din gradul de finanțare a economiei cu capital bancar. În situația în care banca a furnizat o mare parte din capitalul unei companii, este normal să urmărească și să se implice în performanțele managementului, având ca bază pentru apreciere și decizie profilul financiar al ramurii din care face parte întreprinderea.

Analiza economico-financiară presupune respectarea unui șir de principii:

- **Principiul veridicității.** Conform acestui principiu, rapoartele financiare și alte documente prezentate de agentul economic la bancă spre examinare trebuie să conțină date veridice, informații utile pentru bancă. Numai în acest caz documentele prezentate vor reflecta situația financiară reală la întreprindere.
- **Principiul continuității, accesibilității și completivității (transparenței) informației.** Acest principiu are la bază faptul că întreprinderea a funcționat, funcționează și va continua să funcționeze, în acest timp a perfectat, perfectează și va perfecția rapoartele financiare. Reieșind din presupunerile date, banca va avea acces la informația ce se conține în rapoartele financiare perfectate de agentul economic, care, totodată, trebuie să reflecte la maximum complet desfășurarea activității (viața) economico-financiare a întreprinderii examinate.

- **Principiul comparabilității.** Banca trebuie să aibă posibilitatea de a compara rapoartele financiare atât ale unei singure întreprinderi pentru diferite perioade de gestiune, pentru a identifica tendințele situației economico-financiare și a rezultatelor activității acesteia, cât și a altor întreprinderi, pentru a aprecia comparativ situația economico-financiară a acestor întreprinderi.
- **Principiul oportunității.** În cazul reținerii perfectării și prezentării rapoartelor financiare, informația ce se conține în rapoartele date poate să piardă parțial din importanță; cu alte cuvinte, dacă prezentarea rapoartelor se amână, până ce toate aspectele vor fi cunoscute, chiar și o informație extrem de veridică și adecvată poate aduce un folos neînsemnat, deoarece deseori banca este nevoită să primească decizia anticipat. Reieșind din acest fapt, banca trebuie să tindă spre obținerea bilanțului atât oportun, cât și veridic.

La baza analizei economico-financiare calitative va sta presupunerea că clientul va prezenta la timp toate documentele necesare, conform formelor aprobate de legislația în vigoare a Republicii Moldova și în conformitate cu toate cerințele băncii.

Scopul analizei este de a aprecia activitatea întreprinderii și de a determina suma și termenul creditului reieșind din starea efectivă a acestei activități. Întreaga analiză se efectuează în baza informației privind situația economico-financiară din trecut a întreprinderii și proiecțiile financiare prezentate de solicitantul de credit.

Analiza financiară este necesară lucrătorilor băncii implicați în examinarea cererii de credit și în luarea deciziei privind aprobarea finanțării proiectelor purtătoare de riscuri creditare. Analiza financiară urmează a fi aplicată și la executarea rapoartelor de monitorizare a situației economico-financiare a împrumutatului.

În **concluzie** putem spune că analiza financiară ca metodă de monitoring în sistemul bancar este efectuată în scopul evaluării economico-financiare a proiectelor generatoare de riscuri creditare de către bancă. Proiectul generator de riscuri creditare include proiecte de creditare a activității curente și de investiții ale agenților economici, proiecte de investiții, operațiunile REPO, alte proiecte ce ar putea genera riscuri creditare pentru bancă.

Bibliografie:

1. Legea instituțiilor financiare, nr.550-XIII din 21.07.1995 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.1,2.
2. Crișescu C. Monedă. Mică enciclopedie. - București: Editură Științifică și Enciclopedică, 1982.
3. Vâlceanu Gh., Robu V., Georgescu N. Analiza economico-financiară. - București: Editura Economică, 2004.
4. Alexandru A., Berea P. Modernizarea sistemului bancar. - București: Expert, 2003.

Prezentat la 21.09.2009